

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravišтво: Marjlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sorejamo se le do 15. ure.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.238.

NRS in njeni nasprotniki.

Maribor, 2. febr. 1923.

Značilno je, da je bil največji odpor proti razširjenju Narodne radikalne stranke in njenega časopisa v Sloveniji ravno pri demokratični mladini, ki so vendar sodelovali z NRS na vladi. Od ljubljanskega »Jutra« pa do mariborskega »Tabora« je bil krič in vik še predno so »Jutranje Novosti« zagledale beli dan. Narodni radikalni stranki očitajo vsakovrstno korupcijo in celo narodno izdajstvo, ki se lahko istovetno z izdajstvom državnih interesov na meji.

Da taka reklama ni mnogo škodovala NRS, se manj pa koristila našim demokratom, je samoočelno uveljavilo. Kajti vsak pameten človek je lahko vedel, da govorijo glasla naših demokratov deloma iz jeze in užaljenosti, ker niso več na vladi, največ pa iz strahu, da bo njihova stranka vsled nastopa NRS popolnoma propala. Pa še eno dejstvo je, ki mora odpreti političnim zaslepljenim oči.

Splošno je znano, da je srbsko ljudstvo trezno in previdno. Ako bi bila torej NRS tako korumpirana, kakor jo slikajo demokrati in klerikalci našemu ljudstvu, bi srbsko ljudstvo gotovo že zdavnaj obračunalo z njo in bi ne bila že toliko let najmočnejša stranka v državi. Zakaj s korupcijo se more kaka stranka vzdržati le kratak čas, ne pa cela desetletja. To bi prav lahko vedeli tudi slovenski maloštevilni demokrati.

In naše meje ter narodne pridobitve bi bile kar čez noč v nevarnosti samo zato, ker je naš minister govoril z zastopniki nemške stranke! Kadar je govoril z njimi dr. Kukovec kot aktivni minister, ali pa kot voditelj demokratov, takrat seveda ni bilo prav nobene nevarnosti za naše narodne postulate in še manj za našo mejo. Zda je pa naenkrat ogenj v strelhi, češ, narodni radikalci nas prodajajo Nemcem, ki so ne samo odkrili sovražniki našega naroda, ampak tudi prav tako prikriti sovražniki naše države.

O tem poglavju bi se lahko zelo mnogo pisalo in pokazalo, da se je ravno za časa takorekoč absolutne vlade demokratičnih mladikov v Sloveniji zelo mnogo grešilo v narodnem oziru, posebno še na meji. Po prevratu in še nekaj let potem — prav do lanskega poletja — je še vladala v nemških krogih večalmanj neorijentiranost in zbežanost zlasti v narodnopolitičnih vprašanjih in postulatih. Takrat se je dalo še marsikaj doseči in se je tudi doseglo vsaj nekaj. Lahko bi se bilo pa gotovo še več, če bi bili popolnoma na mestu ljudje, ki so imeli v Sloveniji vso moč v rokah.

Danes je seveda položaj drugačen. Sprejeta je ustava, ki daje tudi narodnim manjšinam državljanske pravice. Nemci so se orijentirali in gredo odločno svojo pot. Danes se ne da kratkoročno kar tako pritiskati ob zid, kakor je bilo to možno še pred par leti. S tem pa seveda ni rečeno, da se bodo izdajale narodne pridobitve in da se bodo negovale manjšine na škodo večine in na škodo državne misli, pa naj demokrati in drugi nasprotniki NRS še toliko bobna v svet.

Prav tako je z uradništvom. Pri nas so vzeli to vprašanje demokrati v zakup in ga reševali po svoje, bodisi glede nastavitve, bodisi glede plače. Kako se je nastavljal ljudje in gledalo v prvi vrsti na politično mišljenje, imamo tudi v Sloveniji — in ne najmanj ravno v Mariboru — dovolj primerov. In sedaj je pa krič in vik, če se par prevelikih in preočividnih, po demokratičnih storitvah krivic popravi.

O gmotnem vprašanju danes ne bomo razpravljali. Demokratiški časopisje je vedno samo obetalo in obetalo od meseca do meseca tako, da so nastala težka leta za naše nastavljenice. Kadar je bilo treba faktično rešiti to vprašanje, takrat se je postavil demokratiški minister dr. Kumanudi na stališče, da nima kritja, medtem ko je poiskal kritje za vse druge redne in izredne izdatke. Demokrati pa so se izgovarjali na radikalce seveda in se izgovarjali še sedaj. Videli bomo in počakali, kako bo NRS rešila to pereče vprašanje. Do sedaj je bilo uradništvo in drugo javno nastavljenstvo samo žoga, ki so jo metale stranke sem in tja tako, da ni čuda, če je ta »žoga« že vsa razcepana. Sedaj

vsaj ne bo imela nobena stranka izgovorov, da je temu kriva druga stranka. Seveda je beda priklopela medtem do viška in ni mogoče več vzdržati javnim nameščencem v sedanjem položaju.

Kdor misli z lastnimi možgani, ne pa z možgani »Jutra« ali »Tabora«, ta si bo sodbo napravil prav lahko. In sodba lastnih možganov bo za demokrate na vsej črti uničujoča.

Volilno gibanje.

NAŠI KANDIDATI. — SLOVAKI V BANATU ZA NARODNE RADIKALCE. — PROTIC ZA ENOTNOST STRANKE. — DALMATINCI PROTI SEPARATISTOM. — RADIČEVI PORAZI NA HRVATSKEM KRASU IN V SREMU.

Beograd, 3. febr. (B) Na včerajšnji seji akcijskega odbora Narodne radikalne stranke je bilo predloženo obširno poročilo o njegovem delovanju in o volilnem gibanju, zlasti pa o doslej postavljenih kandidaturah. Dosegel se je sporazum, da se v užitem okrožju postavlja za nosilca radikalne liste ml. n. št. prosvete Miša Trifunović, za sreskega kandidata užito-zlatiborskega pa prometni minister Andra Stančić. Dosegel se je tudi sporazum glede kandidature v beograjskem okrožju, kjer bo nosilec liste Aleksa Željčević, vendar pa mora to odločitev odobriti okrožna konferenca Narodne radikalne stranke, ki je sklicana za 5. t. m. V Liki bo najbrže nosilec radikalne liste dr. Trbojević.

Subotica, 3. febr. (B) Narodna radikalna stranka je imela tukaj konferenco, na kateri so sklenili, da bodo subotički radikalci nastopili pri volitvah samostojno. Na konferenci je bila postavljena kandidatna lista radikalne stranke za subotičko okrožje. Za nosilca liste je določen dr. Jovan Radonjić.

BANATSKI SLOVAKI ZA NRS.

Beograd, 3. febr. (R) Banatski Slovaki se mrzlično pripravljajo na volitve. Dr. Ljudevit Juvač, predsednik evang. cerkvene občine v Petrovcih je izjavil sotrudniku »Vremena«, da bodo Slovaki 18.000 glasov oddali Narodni radikalni stranki. Pogajanja v tem pravcu so že sklenjena. Definitivni sporazum bo podpisan v teku teh dni. Slovaki bodo povsod podpirali narodne radikalne liste.

Novi Sad, 3. febr. (B) Danes je imela slovaška stranka tukaj zborovanje, na katerem so razpravljali o zahtevanju Slovkov pri bodočih volitvah v narodno skupščino. Dasi se ne ve, kaj so sklenili na tem zborovanju, je vendar zelo verjetno, da bodo Slovaki podpirali pri volitvah Stojana Protića, ki jim bo odstopil v tem slučaju eno kandidatno mesto v novosadskem srezu, kjer so Slovaki številno naseljeni.

STOJAN PROTIC ZA ENOTNOST NRS.

Beograd, 3. febr. (Z) Iz krogov, ki stoje blizu Stojana Protića, se doznava, da poskuša Protić vse, kar mu je mogoče, da se za vsako ceno ohrani enotnost stranke. V tem zmislu bo tudi odgovoril glavnemu odboru Narodne radikalne stranke.

DEMONSTRACIJA PROTI BLOKSKIM SEPARATISTOM.

Split, 3. febr. (Z) Včeraj je dospel semkaj s parnikom poslanec Kerubin Segvić. Ko je prebivalstvo za tooznalo, se je z nacionalisti zbralo v velikem številu na obali, da demonstrira proti blokšem. Segvić je mogel stopiti s parnika le pod varstvom dveh redarjev. Ogorčenje množice je bilo tako veliko, da ga je morala ščititi policija. Bil je ves opljuvan. Demonstranti so

KREDIT ZA DRAGINJSKE DOKLADE DRŽAVNIM NAMEŠČENCEM.

Beograd, 3. febr. (B) Finančni minister dr. Stojadinović je poslal finančnemu odboru predlog, naj se takoj skliče seja, na kateri naj bi se dovolilo izredni kredit 60 milijonov dinarjev iz dolarskega posojila, ki naj se porabi za izenačenje draginjskih doklad državnim nameščencem.

POGODBA Z ITALIJO.

Beograd, 3. febr. (Z) V ministstvu za zunanje posle se vrše konference, ki jim predseduje poslanik Ljuba Nešić in katere se udeležujejo general Milić, namestnik za Dalmacijo Metlić in naš konzul v Zadru Cincar-Marinković. Te konference se bavijo z uveljavljanjem vseh klavzul dogovora med našo državo in Italijo.

RADIČEVI NEUSPEHI.

Zagreb, 3. febr. (Z) Po vestih iz Vinkovcev in Delnic niso imela zborovanja Radičeve hrvatske republikanske seljaške stranke v teh dveh krajih nobenega uspeha. V Vinkovcih nista mogla Radičeva pristaša Predavec in dr. Basariček priti niti do besede. Nacionalisti in zavedni kmetje so neprestano obstruirali shod, tako da se ni mogel vršiti. Nepritrgetnoma so življali in zvonili in delali velik ropot. Vzklkali so proti Radiču in njegovi republikanski stranki in manifestirali za kralja, monarhijo in vojsko. Ta manifestacija je porazno vplivala na Predavca in dr. Basarička, ki sta odšla z zborovanja priporočat Stjepana Radiča, naj se nikdar več ne pokaže v Sremsu.

Zagreb, 3. febr. (Z) »Narodna Politika« poroča iz Sarajeva, da je v Bosni in Hercegovini nastalo veliko ogorčenje med pristaši hrvatske seljaške stranke, ker je Radić odklonil njihovo sodelovanje pri volitvah in sploh vsako pozajanje z njimi. Zaradi tega se opaža vedno večje nezadovoljstvo proti Radiču, celo tam, kjer je bilo doslej njegovo ime zelo popularno. V Bosni je jako neugodno dirnila vest, da hočejo Radičevci v vseh volilnih okrožjih nastopiti z lastnimi nosilci kandidatnih list. Pravijo, da bi Radić po volitvah in po dobljenih mandatih prodal Bosance. Ta Radičeva mesta se smatrajo kot nepotrebno varuštvo in kot znak nezaupanja do bosanskih katoliških Hrvatov. List veli končno, da se tudi v vrstah hrvatske seljaške stranke same pojavlja živahno gibanje, ki utegne dovesti do novih volilnih grupacij in kompromisov.

GIBANJE SOCIJALISTOV V BOSNI.

Beograd, 3. febr. (B) »Politika« poroča iz Sarajeva, da se tamkaj opaža živahno gibanje in agitacija socijalistične stranke. Socijalisti so na svoji seji določili nosilce svojih kandidatnih list po vsej Bosni. Za nosilca socijalistične liste v sarajevskem okrožju je določen Sreten Jakšić, urednik »Glasa Slobode« in zastopnik novinarske sindikalne organizacije v Bosni. Danes je socijalistična stranka izročila svojo kandidatno listo okrožnemu načelniku, ki je torej po redu druga vlozena kandidatna lista v tem volilnem okrožju.

NOVA DELAVSKA STRANKA?

Beograd, 3. febr. (Z) Tukajšnje sodišče je razveljavilo sklep policije, s katerim se je zaplenil program delavske stranke, Proletarska stranka smatra zaradi tega, da je s tem razveljavljenjem dovoljena ustanovitev stranke delavcev.

LAUSANNSKA KONFERENCA.

Lausanne, 3. febr. (K) Turški delegat izmed paša je dostavl zaveznikom spomenico z opazkami k načrtu mirovne pogodbe. Predsedniki zaveznikih delegacij razpravljajo o možnosti izprememb v tem načrtu. Govori se, da so zavezniki v oddelku tega načrta, ki govori o pravnih organizacijah, pripravljeni za koncesije. V splošnem presojajo položaj optimistično.

Lausanne, 3. febr. (K) Zastopniki tukaj se nahajajočih vzhodnih narodov so se včeraj sestali, da razpravljajo o ustanovitvi orijentskega bloka. Naglašali so potrebo, da se ustanovi enotna fronta vzhodnih narodov.

VELIK VLOM V BANKO.

Dubrovnik, 3. febr. (B) Neznani storilci so vlomili v podružnico Slovenske banke in odnesli 100.000 dinarjev v gotovini in razne dragocenosti. Policija je uvedla obširno preiskavo.

Položaj v Poruhruju.

NEMŠKA PROTESTNA NOTA. — NEMŠKI MORATORIJ ODKLONJEN. — VEDNO VEČJI ZASTOJ V PROMETU. NADALJNI IZGONI VIŠJIH UPRAVNIH URADNIKOV.

Pariz, 3. febr. (K) Nemška vlada je poslala reparacijski komisiji noto, v kateri protestira proti njenemu sklepu, s katerim odklanja moratorij in vzpostavlja načrt plačevanja z dne 6. maja 1921. Nota zahteva, naj reparacijska komisija znova preišče plačilno zmožnost Nemčije. Ta diplomatska akcija je po zasedbi Poruhrije prvi nemški poskus, da se obnove pogajanja, ki so se ustavila zaradi dejanskega prekinjenja diplomatskih odnošajev med Nemčijo ter Francijo in Belgijo.

Berlin, 3. febr. (K) Nemška vlada opozarja v svojem odgovoru na noto reparacijske komisije z dne 26. januarja, da so se vojne daljave Franciji in Belgiji ustavile vsled protipogodbenega vkorakanja teh dveh držav v Poruhrije, in kakor je že rečeno v nemški noti z dne 13. januarja, je dokler traja to protipogodbeno stanje. O kakršni kršitvi v zmislu § 17. se ne more govoriti. Nota protestira proti izlavi reparacijske komisije, da je postala nemška prošnja za moratorij z dne 13. januarja 1922 brezpredmetna. Nemška vlada ne vidi v odločitvi reparacijske komisije nikakega stvarnega odgovora na svojo noto od 14. novembra 1922 in pričakuje, da zavezniki še enkrat proučijo plačilno zmožnost Nemčije v zmislu člena 234. versailske mirovne pogodbe. Sklep reparacijske komisije ni le v protislovju njenim dosedanjim stališčem, ki ga je zavzela s svojimi odločbami z dne 21. marca in 31. avgusta 1922, ampak krši

SPORAZUM GLEDE ANGLEŠKIH VOJNIH DOLGOV.

Washington, 3. febr. (K) Ameriška komisija za kolonizacijo dolgov in angleški veleposlanik sta se končnoveljavno sporazumela glede povračila angleških dolgov z Zedinjenimi državami.

STRAŠNA EKSPLOZIJA.

Bytom, 3. febr. (K) V premogovniku pri Bytomu se je v sredo pripletala velika nesreča. V rovih je nastala eksplozija jamskega plina, vsled česar je bilo zasutih več sto rudarjev. Doslej znaša število mrtvih 117 mož. Pogrešajo jih še 24. Ostali so se rešili.

APEL ŠVEDSKIH ŠKOFOV.

Stockholm, 2. febr. (K) Švedski škofi so poslali predsedniku Zedinjenih držav Hardingu, nadškofu canterburyskemu, ministrskemu predsed-

niku Poicareju in pariškemu kardinalu pismo, v katerem pravijo, da je ves svet ogorčen zaradi sedanjih dogodkov. Škofi pozivajo sokristjane v Franciji in drugih deželah k dejanju. Odgovorni državniki in v prvi vrsti predsednik Zedinjenih držav bi mogli s pravičnim dogovorom med zastopniki posameznih držav odstraniti sedanjo napetost, ki je vsak dan večja.

Borzna poročila.

Curih, 3. febr. Berlin 0.01375, New York 536.25, London 24.85, Pariz 33.65, Milan 25.625, Praga 15.50, Budimpešta 0.2025, Beograd 5.20, Bukarešta 2.45, Varšava 0.015, Dunaj 0.007425, avstrijske krone 0.0075.

Berlin, 3. febr. Dunaj 52.46, Budimpešta 1446, Milan 178.552, Praga 107.430, Pariz 234.412, London 172.567, 50, New York 37.156.85, Curih 698.250, Beograd 37.905.

Iz prosvetnega življenja.

— Popoldanske predstave v ljubljanski operi. Opera se bo ob nedeljskih popoldnevih še večkrat ponovila. V nedeljo dne 11. t. m. se poje popoldne ob treh operi »Rigoletto« z novim baritonom g. Balabanom v naslovni vlogi, z gospo Lovsetovo kot Gilda, g. Betetom (Sparafucile) itd. Reflektanti izven Ljubljane naj se za vstopnice k tej predstavi takoj javijo.

— Gledališki abonenti v Ljubljani se vnovič naprošajo, da vplačajo do najkasneje 10. t. m. zapadle obroke; isto velja za uradniške abonente (5. obroki).

— Marilnetno gledališče v ljubljanskem Mestnem domu, ki je moralo radi boleznih nekaterih igralcev ukiniti nedeljske predstave, prične v needljo dne 4. t. m. zopet z rednimi predstavami. Danes se igra tragikomedija v petih dejanjih »Mrtvec v rdečem plašču«. Predprodaja vstopnic je v Mestnem domu vsako nedeljo od 10. do 12. ure.

— Iz Matice Srpske. Ker je dosedanj tajnik kulturne sekcije Matice Srpske v Novem Sadu, prof. Vasa Stepić, odložil svoje mesto, je bil namesto njega izvoljen gimnazijalni ravnatelj Stefan Milovanov. Za tajnika literarnoumetniške sekcije je bil izvoljen pisatelj in urednik »Stražilova«, Ivan Grčić, za sekretarja znanstvene sekcije in urednika »Letopisa« pa dr. Kamenko Subotić. 301. izdaja tega letopisa je že v tisku in izide v zadnji polovici februarja.

— Predavanje o Jugoslovenih na Angleškem. V Oxfordu je bila otvorje-

tudi določbe versailske mirovne pogodbe, po katerih je izmera vojnih daljatev Nemčije odvisna od njene plačilne zmožnosti in od njenih neobhodnih življenjskih potrebščin.

Pariz, 3. febr. (K) Reparacijska komisija je s tremi glasovi — angleški delegat se je vzdržal glasovanja — sklenila vztrajati pri svoji odločitvi, po kateri se odklanja prošnja Nemčije po moratoriju in stopi načrt plačevanja z dne 6. maja 1921 zopet v veljavo. Vzdrži se tudi načrt, ki je bil določen meseca julija in ki se nanaša na dobavo lesa po Nemčiji.

Berlin, 3. febr. (K) Ker so v Poruhruju vsled francoskih odredb vsi kolodvori naravnost zamašeni, je v nevarnosti tudi preskrba z živili. Na vseh kolodvorih so vsi železničarji ostro protestirali proti zasedbi in odklanjajo izvedbo povelj francoskih oblastev. Vladni predsednik Grützer je zahteval, da se odpravi zapor kolodvorov. Francosko konjenišvo in pehota je včeraj zasedla mesto Vohwinkel. Na mostu čez Ruhr pri Werdenu ustavljajo Francozi vse avtomobile s premogom in jih razkladajo. Francoska oblastva so včeraj izgnala iz Poruhrije vrhovnega predsednika Porenja dr. Fuksa. Višji župan duisburški dr. Jarres, ki so ga Francozi spravili v nezasedeno ozemlje, se je včeraj pojavil v mestni hiši v Duisburgu in je zopet zasedel svoje mesto, ker ne priznava izgona.

niku Poicareju in pariškemu kardinalu pismo, v katerem pravijo, da je ves svet ogorčen zaradi sedanjih dogodkov. Škofi pozivajo sokristjane v Franciji in drugih deželah k dejanju. Odgovorni državniki in v prvi vrsti predsednik Zedinjenih držav bi mogli s pravičnim dogovorom med zastopniki posameznih držav odstraniti sedanjo napetost, ki je vsak dan večja.

Borzna poročila.

Curih, 3. febr. Berlin 0.01375, New York 536.25, London 24.85, Pariz 33.65, Milan 25.625, Praga 15.50, Budimpešta 0.2025, Beograd 5.20, Bukarešta 2.45, Varšava 0.015, Dunaj 0.007425, avstrijske krone 0.0075.

Berlin, 3. febr. Dunaj 52.46, Budimpešta 1446, Milan 178.552, Praga 107.430, Pariz 234.412, London 172.567, 50, New York 37.156.85, Curih 698.250, Beograd 37.905.

DANASJNE PRIREDITVE.

V Ljubljani:

Drama: ob 15.: »Čudež sv. Antona« in »Črna dama iz sonetov«. Izv. — Ob 20.: »Vojček«. Izv.

Opera: ob 15.: »Gorenjski slavček«. Izv.

Sentjakobski gledališki oder: »Stari grehi«.

Marilnetno gledališče: ob 15. in 18. uri: »Mrtvec v rdečem plašču«.

Kino Matica: »Ilona«.

Kino Tivoli: »Zločin Frank Nortana«.

Kino Ideal: »Ljubica grofa Varena«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: ob 15.: Kralj Matjaž. Igra šolska mladina s Pohorja. Ob 19.30.: zadnjič v sezoni: Dnevi našega življenja.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani.

Tekoči teden: lekarna Trnkoczy na Mestnem trgu in Ramor poleg kolodvora.

Resna beseda Primorcem v Jugoslaviji.

K vprašanju južne železnice.

Jadranska straža.

Ob razsuhu a.-o. monarhije je bilo čez 80.000 slovenskih in hrvaških beguncov iz Primorja v zaledju; med temi jih je bilo okrog 70.000 po taboriščih ali raztreseno po vaseh in mestih z begunsko podporo in več nego polovico zunaj ozemlja naše sedanje države.

Ko so Italijani zasedli naše kraje in določili demarkacijsko črto, je postala vrnitev v domovino otežkočena in zavisna od raznih predpogojev, in ker nove razmere tam doličeno bile po našem srcu, so premnogi Primorci ostali kar v Jugoslaviji s trdnim namenom, da ostanejo za stalno tu, ako se korenito ne izpremené razmere tam doma.

In tako je zdaj v naši kraljevini več tisoč Primorcev, ki so našli tu svoj drugi dom. Naš bolj živahni temperament, naša delavnost in podjetnost, naše znanje, naša naprednost v vseh ozi-rih, čisto naša idealnost in neomadeževano rodoljubje — vse to marsikje ni po godu in misli naših sosedov in boriti se moramo z mnogimi neprilikami. Polena pod nogami čutimo ob raznih prilikah. Mnogo je temu kriva nečedna slovenska lastnost — zavist in pa nepoznanje naše primorske naravi, naše preteklosti in izbrušenja značajev v dolgoletni borbi s takim hinavskim in šarlatanskim nasprotnikom, s kakršnim smo imeli opraviti mi.

Ali eno zavest imamo, da Jugoslaviji nismo na kvar, narobe, da smo jej mnogo koristili v najtežjih časih njene-je rojstva in da smo jej prinesli zakladov, ki jih ni podcenjevali v nadaljnjem poteku konsolidacije te mlade države.

Mi Primorci z veseljem izpolnjujemo dolžnosti do nove države, v kateri smo našli svojo drugo domaćijo, ali poleg teh imamo še dolžnosti do svojega starega doma, kjer smo pustili veliko svojih dragih in duša naša je žalostna, ko slišimo o junaški borbi, ki jo bijejo z brezobzirnim in tako neusmiljeno hinavskim sovražnikom. In naša poglavitna skrb je, kako bi mogli pomagati svojcem v tej gigantski borbi. Naravno je, da ostali državljani ne občutijo takih skrbi tako živo, kakor mi Primorci, zato tudi nas vselej ne razumejo prav, kar mi delamo, čutimo, mislimo, govorimo ali pišemo. Ne zamerjamo jim tega, ali istočasno pričakujemo od njih, da nas marsikdaj ne obsojajo prehitro in da se raje potrudijo — nas prav razumeti.

Dasi smo se Primorci udomačili po Jugoslaviji, vendar je prvi in zadnji cilj našega hrepenenja — vrnitev v ljubljene domače kraje.

In zakaj bi se mi vsi, kar nas je v primerni starostni dobi, ne doživeli srečnega dne, da se vrnemo domov in tam nemoteno dalje delujemo, kakor da se nismo nikdar izselili? V čudeže sicer ne verujemo, pač pa v slučaje, ki so možni in celo verjetni! Čudno se

mota ta evropska štrana in vsa znamenja na političnem obzorju kažejo, da se razmota prej in — precej drugače nego si še vedno domišljujejo tisti zmešnjavari, ki so zakrivali našo primorsko nesrečo. In ako bodo enkrat pota na Primorsko odprta, kdo pohiti tjakaj prej, ako ne mi Primorci? Povsod bo dovolj dela za naše ljudi. Ako so v tem pogledu črnogledci drugi, mi Primorci ne smemo biti. Pesimizem bi ubijal v nas najplemenitejšo energijo, da bi končno obnemogli in rekli: Saj je vsak trud zaman, vse je izgubljeno prej ali slej! — Kolik naroden greh bi to bil, ako svetovni dogodki in slučaj postavi-jo tak pesimizem na laž! — Zato smo optimisti in pričakujemo, da se kolo sreče tudi za nas Slovence v obče enkrat prav suče, in tak naš optimizem nas jači v odporni borbi in nam vlija nado, da se nam v najkrajši dobi izpolni najbolj vroče želje. Ako se to ne zgodi, ali vsaj tako kmalu ne, potem si vsaj ne bomo mogli očitati, da smo mi sami kaj zakrivali ali zamudili. Tako očitane bi bilo za nas najslabša slaba vest, k bi nam morala za vselej zagreniti življenje.

Umeje se, da so naše moči presla-be, da bi zadostile vsem potrebam v tej daljši ali krajši dobi našega čakanja in hrepenenja. Zato iščemo sopomoči, iščemo prijateljev in zaveznikov za delo in borbo, ki nas še čaka. Takih prijateljev imamo, hvala Bogu; eni so bolj drugo manj v tako ugodnem in srečnem položaju, da bi nam mogli takoj in izdatno pomagati, zlast pa, da bi imeli najvažnejšo, ako ne odločilno besedo ob tisti veliki kritični uri, ki jo pričakujemo kakor židje Mesijo.

Razni prijatelji iščejo zdaj tudi naših glasov za volitve v skupščino. Najpri-mitivnejši egoizem in ves naš idealizem nas nagiba na stran — Narodne radikalne stranke. Zakaj, je vsakomur na dlan. V članku »Primorci!« sem se nekoliko dotaknil razlogov, zakaj naj se oklenemo te stranke. Upam, da so me ožji rojaki prav razumeli.

Rečemo pa takoj, da z NRS ne sklepamo morebiti kakšnega neločljivega katoliškega zakona, marveč mi opravimo to bolj pravoslavno, da bo ločitev lažje mogoča v slučaju, ako smo se va-rall v svojih nadah. Tega nam zopet NRS ne bo smela zameriti!

Ali za enkrat ne gre za kako loči-tev, marveč gre za zvezo z najmočnejšo stranko v državi. Edino v tej zvezi pričakujemo Primorci vsestranske po-moči za svoje potrebe in težnje — vidi-mo pa tudi v zdravi in močni NRS tisto konsolidacijo Jugoslavije, ki mora biti silna in močna proti vsem zunanjim nasprotnikom. In tako močne Jugosla-vije si želimo Primorci!

G. N.

KONFERENCA MALE ANTANTE.

Beograd, 3. febr. (B) »Tribuna« prinaša brzojavko svojega posebnega poročevalca v Bukarešti, po kateri se v romunskih uradnih krogih potrjuje vest, da se te dni snidejo zastopniki male antante v Bukarešti. Na tem sestanku bodo razpravljali vsa važna vprašanja, ki zanimajo malo antanto, zlasti pa o vojnih odškodninah in o razorožitvi Madžarske. Konferenca bo trajala več dni. Dan sestanka še ni natančno določen. Te konference se udeleži v imenu Romunije zunanji minister Duca, kot zastopnik Češkoslovaške zunanji minister dr. Beneš in kot zastopnik naše države minister za zunanje posle dr. Ninčič. Romunski politični krogi smatrajo, da se je ta sestanek sklenil na predlog dr. Ninčiča.

OBSEDNO STANJE OB ROMUNSKO-MADŽARSKI MEJI.

Bukarešta, 3. febr. (B) Dne 27. januarja je objavil romunski uradni list naredbo, s katero se proglašajo obsedno stanje nad romunsko-madžarsko fronto in ki velja za ozemlje, ki se nahaja med Sigetulom, Dežem in Albo Julio in za ono med mejo in črto Sigetul-Dež-Alba Julia-Verciorova. Ta odredba je bila potrebna, da se onemogoči vsaka akcija prebivalstva madžarske narodnosti, ki je pod vplivom madžarske propagande. Ta odredba ni v nikakrni zvezi s položajem na fronti, ki je popolnoma normalen.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih JUTRANJE NOVOSTI!

Ljubo D. Jurkovič:

Josip Juraj Strossmayer.

Ob priliki stoletnice njegovega rojstva.

»Za edinstvo našega naroda ja sam pripravljen i život svoj žrtvovati.« J. J. Strossmayer.

Veliki vladika Josip Juraj Strossmayer se je rodil dne 4. februarja 1815 v Osijeku. Doma je študiral katoliško semenišče, nakar je odšel v centralno bogoslovje v Pešti. Tu se je spoznal z idejami češkega pesnika Jana Kollára, ki je oznanjal slovensko vzajemnost in ki je želel ustvariti štiri močne slovan-ske kulturne skupine: rusko, poljsko, češko in jugoslovensko. Te skupine naj bi si prisvojile skupni književni jezik; dijalekti naj se odpravijo.

V Pešti je dosegel Strossmayer doktorat filozofije in na Dunaju doktorat teologije, nakar je predaval v Djaikovu matematiko in fiziko. Že tedaj je pokazal svoj veliki talent. Dogodki leta 1848 so dvignili tudi našega vladika, da se je postavil v službo svojega naroda in za njegovo kulturo. Takoj začetkom svojega javnega političnega delovanja, oborožen z znanjem, je oznanjal, da je glavna naloga Jugoslovenov, da se

združijo in ujedinijo, ker v slogi in edinstvu vidi boljše bodočnost naroda.

Na dunajski univerzi je predaval nekoliko časa kanonsko pravo. Že tedaj se je v njem vzbudila misel jugosloven-ske univerze, pri kateri bi sodelovali Čehi, Slovaki in Slovenci.

S svojo močno osebnostjo je vladika Strossmayer obrnil nase pažnjo vseh sinov našega naroda. Sam se je smatral za prvega narodnega škofa. In v resnici je to bil! V njem se jasno kristali-zirajo vse ideje. On pravilno in točno zapopada misel narodnega edinstva celega naroda, pa ne samo to, daje ji tudi življenje.

Strossmayer je človek visoke kul-ture in velikopotezen. Takoj od počet-ka svojega dela je v pravem in moder-nem smislu besede kozmopolit.

Srbijo je ljubil kot svojo domovi-no. Tja je večkrat zahajal in užival je njeno svobodo in napredek. Leta 1851. je bil imenovan za vikarija. V Srbiji je prišel v stik z mnogimi odličnimi Srbi, med drugimi z Aleksandrom Karadjor-djevičem, Mihailom Obrenovićem in kraljem Milanom.

Strossmayer je kmalu uvidel, da mora igrati Srbija glavno in vidno vlo-govo v življenju vsega našega naroda.

V slov. listu sem čital notico, da je postalo podržavljenje južne železnice aktualno (!) Zato so uslužbenci zelo vznemirjeni, ker se boje, da se jim bo godilo slabše. Imeli so zato že zborovan-je in zahtevali, da se jim ne bo slabše godilo nego sedaj. Hkratu pa se poraja zahteva, da ostane ravnateljstvo prog južne železnice tudi za slučaj po-državljenja uprave — v Ljubljani.

Zdi se mi, da lahko pomirimo raz-burjene duhove z zagotovilo, da vprašanje podržavljenja južne železnice ni tako akutno, kakor pravi slovenski dnevnik. Ali bodi kakorkoli, treba, da izpregovorimo nekoliko resnih in treznih besed o tem, zlasti za Slovenijo in Ljubljano zelo važnem vprašanju.

Italijani so lisiaki in se pripravljajo na naskok na južno železnico. Pokupili so veliko delnic te delniške družbe. To so delali že takrat, ko so imeli avstrijske krone na razpolago mesto prejšnjih dobrih kron a.-o. banke. Ali tudi te avstrijske krone so dobro naložili v razna podjetja, med temi v delnice južne železnice. Zdi se, da bi imeli Italijani odločilno besedo pri južni železnici, ako bi odločevali samo glasovi. Toda železnice so v Avstriji, na Madžarskem, v Jugosla-viji in Italiji. Kar se tiče Avstrije in Madžarske — se Italijani mnogo ne briga-jo, ker vedo, da ne Avstrija ne Madžarska, vsaka iz drugega vzroka, ne bi imeli poguma, da bi se uprli pohlepu Italije. Ostane torej edino Jugoslavija, ki bi se uprla, — a to je tudi dovolj, da se vsako zlo prepreči. Največje zlo bi bilo, ako bi hoteli premestiti glavno ravnateljstvo v Trst, v nekako odškod-nino za mnoge izgube. Tako ravnatelj-stvo, ki bi ga Italijani uredili za svoje, bi bilo nesreča za družbo in državo, po katerih teko njene proge. — V tem oziru stojimo na stališču: naj ostane glavno ravnateljstvo tam, kjer je, in tako, kakršno je. Mi v tem pogledu ni-mamo pritožb, saj mi imamo svoje rav-

nateljstvo v Ljubljani, ki nam povsem zadošča.

Kar se pa tiče podržavljenja, je prav omenil referent na konferenci v Beogradu, da bi bilo kaj takega sicer železi, a da nanj še dolgo ne bo misliti, ker težkoče so velike, posebno finančne!

Tudi v tem pogledu moremo zavzeti povsem pravilno stališče, da: mi lahko čakamo! Podržavljenje južne železnice ni nujno potrebno, ker imamo drugih veliko večjih potreb več nego dovolj! — Saj imamo veliko državnih železnic in takih lokalnih, ki so v upravi držav-nih, kjer bo treba velikanskih investicij, ogromnih poprav in naprav, korenito zboljšanje vse notranje uprave, ako hočemo urediti naš železniški promet, da bo služil narodu in državi. Tu je do-volj dela za vse naše saobračajne ženi-je, ki jih žal nikjer ne vidimo.

Južna železnica pa dobro deluje. Lahko rečemo, da ta najbolje deluje v vsej državi in si ne želimo nič drugega za dobo prihodnjih 10 let, da bi vse železnice tako poslovale, kakor južna dan-danes. Zato je povsem nepotrebno, ako bi hoteli tu kake spremembe! Kvota, ki jo naša država jamči družbi, odgovarja že zdaj uporabi in dohodku in se nam ni bati, da bi bila naša država oškodova-na. Podržavljenje bi nas stalo ogrom-no več!

Zato bomo delovali na to, da bo NRS pozorna na to vprašanje in da uporabi ves svoj vpliv na to, da se — država ne prenaagli s podržavljenjem južne železnice.

Ko bodo lepo urejene naše državne železnice, ko dogradimo vse ostale proge, ki so nam nujno potrebne, in ako bomo imeli tedaj dovolj sredstev za od-kup južne železnice, tedaj pa kar na delo! Prej pa res ni treba po sili latisti se južne železnice, s katero moremo biti po razmerah popolnoma zadovoljni.

A. G.

Politične novosti.

NAŠA KRALJEVINA.

— Cievaričeve metamorfoze. Cievaričev »Beogradski Dnevnik«, ki je od lanskega avgusta do nedavno zagovarjal politiko Ljube Davidovića ter spre-jemal finančno podporo od dr. Voje Veljkovića, je v zadnjem času izrazilo krenil v desno smer. Sedaj hvali v svo-jih uvodnikih zopet Pribečevića, kakor v minulim listu. Misli se, da je temu preokretu krivo dejstvo, da dr. Veljko-vić lista neče več financirati.

— »Epoha« prenehala izhajati. Beo-grajska »Epoha«, ki je enkrat že »iz-dahnila« in dvakrat spremenila svoje lastnike, je brez vsakega poprejšnjega obvestila prenehala izhajati.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

— Stališče Češkoslovaške o repa-racijskem vprašanju. Dr. Beneš je govoril v seji senatskega odbora za zunanje zadeve o reparacijskem vprašanju ter med drugim izjavil, da ne more pristati na mnenje, glasom katerega bi bila koncepcija francoske reparacijske po-litike načelno proti pravu. Češkoslovaš-ka ima veliko interesov na tem, da se Francija in Nemčija sporazumeta. Radi tega je v zadnjih štirih letih vodila svo-jo zunanjo politiko v tem smislu. Tak sporazum bi bil brez dvoma koristen za vse narode srednje Evrope. Češko-slovaška je v tem pogledu storila že dovoli, sedaj naj pokažejo dobro voljo še druge države, predvsem Nemčija.

ITALIJA.

— Mussolini o svetovni krizi. Mini-strski predsednik Mussolini je podal v

seji vlade daljše poročilo o političnem položaju. Izjavil je, da v Poruhru ni zaznamovati nobene bistvene izpre-membe. Italija se ni udeležila ukrepov, ki sta jih Francija in Belgija podvezli proti Nemčiji. Solidarnost Rusije z nemškim proletariatom je platoničnega značaja. Pač pa je položaj na lausann-ski konferenci zelo resen. Italiji gre za-slugi, da ni prišlo do razbitja konferen-ce. Turčiji je dokazala, da je s pridobit-vijo Smirne, Carigrada in Odrina in z uspehi v vprašanju morskih ožin ure-sničen njen nacionalni program. Glede nemškega vprašanja stoji Italija na stališču, da ima Litvanska pač pravico do te luke, ne more pa odobravati sa-movoljnega nastopa proti antanti. — Sklepoma je pripomnil, da je splošen položaj kritičen, vendar je opazovati vsaj nekaj svetlosti. Italija bo vsekakor nadaljevala svojo mirovno mislijo.

POLJSKA.

— Korfanti za gospodarsko zbliža-nje z Nemčijo. V toku razprave o vlad-ni deklaraciji je Korfanti izrazil željo, da stopi Poljska čimprej v tesnejše go-spodarske vezi z Nemčijo. Vzpostavilo naj se normalni odnosi, ki bi lahko po-stali prijateljski, zlasti tedaj, ko bodo poslovne zveze zavzele večji obseg.

JAPONSKA.

— Odmevi okupacije Poruhra na Japonskem. Prošlo soboto so skušali odposlanci nad 30 japonskih delavskih udruženj demonstrirati pred franco-skim poslaštivom v Tokiu radi oku-pacije Poruhra. Polcija pa je množico razgnala.

Gledal je, da spravi svoje politične ide-je v sklad s kulturnimi idejami.

V Rimu je skrbel za ohranitev zna-menitega zavoda sv. Jeronima, ki mora reprezentirati naš narod na zunaj. — Medtem je dajal denar za osnutek ju-goslovenske »Akademije Znanosti in Umetnosti« v Zagrebu. Pripravljali je teren za jugoslovensko univerzo. Jugo-slovenska akademija je bila svečano otvorjena 1. 1867.

Strossmayer je pravi Jugosloven, ki je enako čutil za Hrvate, Srbe in Slo-vence ter želel, da bi se vsi enako po-vzdignili. Tudi Bolgare je smatral za slovan-ske brate, ki jih je treba priteg-niti k skupnemu delu.

Strossmayer je podpiral srbska dru-štva in literature, gošil intimne zveze z mnogimi uglednimi Srbi.

Zelo ga je razžalostilo, ko je srbska vlada zaprosila v Rimu, da mu odvzame vikarijat nad Srbijo in da imenuje na njegovo mesto kakšnega Madžara.

Tudi Slovenijo je skozi 35 let redno obiskoval in l. 1883. ga je Ljubljana imenovala častnim meščanom.

L. 1874. se je otvorila zagreška univerza, za katero je daroval 150 ti-soč fr. Čudno se je zdelo, da ni ob tej slovesni priliki govoril, vendar pa je poznale poslal plemen pozdrav.

Ob času, ko se bori naša mlada država proti sovražnemu svetu, ki jo ob-da-ja, se je ustanovilo v Splitu društvo »Jadranska straža«.

Tam ob sinji Adriji je bodočnost naše države in našega naroda, zato je treba, da gradimo to svojo bodočnost proti vsem, ki hočejo za vselej obvla-dati naše morje. To pa je mogoče le z resnim in smotrenim delom in z or-ganizacijo vseh naših sil. Odveč bi bilo povdarjati pomen morja za naše de-žele, saj je malo pesmi, ki jih pojemo s tako zavestjo kakor »Morje adrian-sko«. Toda s pesmitjo ne bomo rešili tega, kar nam vzel je »tuji meč«.

Prišla je ura, ko bo zopet vozil »slovenski brod« iz naših pristanov v tuji svet. Zato je treba okrepiti našo pomorsko silo. Društvo »Jadranska straža« v Splitu si je dala nalogo, da pospešuje naše mornarstvo, vojno in trgovsko. Po vseh mestih naj bi se ustanovili odbori in »podružnice tega društva. Zato se je tudi v Ljubljani osnoval pripravljalni odbor, da položi temelj tej organizaciji v Sloveniji. Ni dvoma, da se bo slovenski narod od-zval klicu našega morja in dokazal, da se zaveda svoje dolžnosti do naše velike skupne domovine.

Redni člani plačajo mesečno po 1 dinar, podporni enkrat za vselej 100 dinarjev, ustanovni 250 dinarjev, do-brotniki 1000 dinarjev. V bližnjih dne-h se bodo nabirali člani z nabiralnimi polami in upamo, da se bo naša javnost odzvala temu pozivu. — Začasni na-slov: »Jadranska straža« Ljubljana, Bleiweisova cesta 10/II. Knjižnica.

Celjski dogodki.

Glasila demokratskih mladinov so lahko zadovoljna. Gonja, ko so jo upri-zorila proti plesni prireditvi nemških podržavljanov v Celju, je dosegla po-polen »uspeh«. Razbite šipe, velika ma-terijalna škoda, narodna sramota... — Hujskanju se je zahvaliti, da so neodgo-vorni ljudje uprizarili dogodke, ki sra-mote našo resnično narodno reputa-cijo pred vsem svetom. Samo najbolj naivni ljudje bi mogli verjeti, da je bil vsled tistega »Jagaballa« ogrožen eminentno naroden in državni interes.

Poročilo, ki ga je obelodanilo »Jut-ro«, je najstvarnejši dokaz, da so se demokrati oprijeli najostudnejše politič-ne metode: trgovanja s takozvanimi »narodnimi interesi«. Je stvar okusa, če si politična stranka skuša na ta način in s takimi injekcijami ohraniti obstanek, z vso odločnostjo in prevdarjenostjo pa zavračamo blazno trditve, češ, da je vlada izdajala narodne interese s tem, da je nemškimi podržavljanom dovolila družabno prireditve brez vsakega po-litičnega ozadja.

»Jutrovci« so napravili narodni ideji slabo uslugo. Da se ne bi peščili v Slo-veniji živčih Nemcev poklonilo toliko pozornosti, bi vsa njihova propaganda zvedenela. Tako pa se iz zgolj politič-nih namenov pripisuje maloštevilnim Nemcem ono količino važnosti, ki jo rabijo za doseg svojih ciljev.

Pooblaščenici smo izjavili, da ni bil na nemškem lovskem plesu v Celju nav-zošč niti eden Nemec iz inozemstva. Tg verzijo so zvarili demokratski listi. — Istotako tudi niti ne vrgele kake smrd-ljive bombe. Demokratskim glasnikom, ki so zakrivilji ta incident, pa svetujemo, da v tej zadevi ne dvigajo več nepotre-bnega prahu, sicer smo primorani priti z detajli na dan!

— Maribor, 3. febr. (Izv.) Zaradi do-godkov ob priliki nemškega plesa v Cel-ju je mariborski »Männeresangverein« odpovedal nameravano pustno priredi-tev »Noč v peklu«, ki bi se imela vr-šiti 10. t. m. v Gützovih prostorih.

Za Strossmayerja je veljalo glede narodnosti načelo kar ne bi rad, da kdo tebi stori, ne stori tudi ti drugemu.

Strossmayer je bil tudi izreden cerkveni teoretik, kar je pokazal pri cerkvenem zboru l. 1869. v Rimu, kjer je s svojim govorom o papeževi nezmo-tljivosti izzval splošno začudenje ne sa-mo kot najboljši govornik, ki obvlada klasične jezike, ampak tudi kot velik liberalen duhovnik, ki se osvobojuje srednjeveških predsodkov. Ob tej pri-liki ga je občudoval tisk vsega sveta. Dobil je prijatelje v Ameriki in Evropi, se spoznal z znamenitim Angležem Gladstonom, Lord Aetonom in dru-gimi.

Vladika Strossmayer je poznan tudi kot veliki panslavist, kar je pokazal o priliki 200letne proslave pokristjanje-nja kneza Vladimirja v Kijevu, ko je po-slal brzojavko jako lepe narodne vsebi-ne. Ta brzojavka je vzbudila na Dunaju in v Budimpešti veliko razburjenje in sam cesar Franc Jožef ga je o priliki vojaških manevrov okaral in mu očital protidržavnost.

Njegov slavlil spomin najlepše pro-slavimo, ako si osvojimo njegove vrv-šene misli o skupnem sodelovanju in slogi.

Dnevne novosti.

— **Povratak g. ministra Zupaniča z Gorenjske.** V petek se je vrnil s svojega obiska na Gorenjskem g. minister Zupanič nazaj v Ljubljano.

— **Odlikovanje prosvetnih delavcev.** Včeraj je izročil g. pokrajinski namestnik in minister Ivan Hribar v prisotnosti ministra g. dr. Zupaniča odlikovanja, podeljena funkcionarjem »Glasbene Matice« za zasluge, ki si jih je usvojila ta odlična prosvetna organizacija ob priliki svojega pevskega zbora v Beogradu in drugih delih naše krajevine. G. pokrajinski namestnik je izročil predsedniku pevskega zbora gosp. Prunku odlikovanje pevskega zbora: Red Sv. Save III. reda, g. predsedniku dr. Vladimir Ravniharju in gosp. ravnatelju Mateju Hubadu red belega orla V. razreda in g. tajniku Karlu Mahkoti red Sv. Save V. razreda. Po izročitvi se je vršilo čestitanje s strani mnogobrojnih članov »Glasbene Matice« in drugih društev.

— **General Maister izven nevarnosti.** General Maister je že skoraj popolnoma okreval in prevzame že sredi februarja svoje posle kot predsednik razmejitvene komisije iz Italije.

— **Tajništvo glavnega volilnega odbora v Mariboru in za levi in desni breg se nahaja v Mariboru.** Vrazova ulica 3.

— **Umrl je sinoči ob pol 10. uri profesor trgovske šole v Ljubljani, gospod Fran Fabinc** po težki in dolgi mučni bolezni. Pogreb blagega pokojnika bo v torek, 6. t. m.

— **Naš rojak g. Ivan Trošt** je določen za predstojnika mariborske carinarnice.

— **Izpitni na beograjski univerzi.** Na Juridiki fakulteti se je prijavilo za mešec februar k izpitu 2700 slušateljev; na teološki pa 80.

— **Za vojaške grobove.** Ministrstvo za vere zahteva 300.000 dinarjev kredita, za ureditev vojaških pokopališč v tu in inozemstvu.

— **Sprememba voznega reda.** Od 8. februarja 1923 naprej odhaja brzovlak z Dunaja že ob 19. uri 10 minut, namesto kakor dosedaj ob 20. uri 15 minut. Prihod v Ljubljano in Trst ostane neizpremenjen. Od istega dneva naprej izostane neta na progi Maribor gl. k. — Celovec oba dosedanja brzovlaka šteje 409 in 410.

— **Novi kolekti** so bili v petek izročeni promet. Ti kolekti veljajo za vso kraljevino. Stari kolekti se ne smejo več uporabljati.

— **Zvišanje krušne cene v Beogradu.** Iz Beograda poročajo, da so se cene kruha dvignile za pol dinarja pri kilogramu.

— **Pogreša se operni pevec Rafael Ižanc,** ki je 27. januarja odšel neznano kam.

— **Dvorni lovec ponesrečil.** Dvorni lovec Valentin Hodnik na Bledu je te dni zasledoval dva lovska tatova. Ko se jima je približal, sta ga vrgla s tako silo na tla, da si je zlomil nogo. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

— **Kontrola pri prodaji rib.** Ribe se smejo po gostinah in hotelih kupovati samo od takih prodajalcev, ki se bodo izkazali z legitimacijami oz. potrdili ribarskih upravičencev. Gostilničar mora skrbeti za to, da lahko vsak čas dokazuje provenienco rib, ker bi sicer imel opravka s sodiščem radi sumljivega (ukradenega) blaga. Tudi trošarinski pazniki bodo skrbno pazili, da se vsako, ki prinaša ribe v mesto, legitimira.

— **Poštne službe.** Odpravnika služba je razpisana v Smledniku, Kokri in Koprivniku pri Kočevju.

— **Za Črno Goro.** Vlada je odobrila 150.000 dinarjev kredita za vodne naprave v onih črnogorskih krajih, kjer vlada pomanjkanje zdrave pitne vode.

— **Turisti in šole pozor!** Vodstvo kina »Tivoli« bo priredilo predstavo filma »V burji in ledu«. Film, ki prikazuje lepoto in krastoto švicarskih Alp, večni sneg in led, grozeče prepade itd., je krasno delo in je bil na razstavi filmov odlikovan s prvo premijo. Šolska vodstva se opozarjajo nanj, ker je film izredno poučljive vsebine za mladino, ki na ta način spozna lepoto planin. Predstave v nedeljo ob pol 11. dopoldne in ob 3. popoldne ter od ponedeljka 5. do včetršja srede 7. februarja pa pri vseh predstavah.

— **Komisija za nalezljive bolezni.** V Beograd sta dospela dva delegata bolgarskega ministrstva za zdravstvo, ki bosta razpravljala z zastopniki našega ministrstva za narodno zdravje o ustanovitvi posebne komisije za pobjanje nalezljivih bolezni ob bolgarski meji.

— **Žrtov alkohola.** Na Preradovičevem trgu v Zagrebu je našel policijski stražnik nekoga moža v popolnoma pljanem stanju. S težavo so ga spravili na voz ter odpeljali v bližnjo stražnico, kjer se je ugotovilo, da je mož 26 letni železničar Matija Dulc. Spravili so ga v celico, doktor se ne streznil. Službojoči stražnik je pozneje zapisal, da se oči pljancu čudno leskečejo in da je stegnen kot mrlič. Pozvan je bil policijski zdravnik, ki se je moral konstatirati

edinole smrt vsled zastrupljenja z alkoholom. Pokojnik zapušča vdovo in enega otroka.

— **Razpelo je prodajal neznan mož** v vlaku med vožnjo iz Škofje Loke proti Ljubljani. V Medvodah je neznanec izstopil. Sumi se, da je razpelo ukradeno.

— **Beg iz zapora.** Marij Catterini je bil radi tihotapstva obsojen od glavne carinarnice na 229.009 dinarjev kazni, odnosno na leto dni zapora. Kmalu je v zaporu začel simulirati bolezen, narkar so ga oddali v bolnico, odkoder se mu je posrečilo pobegniti.

— **Posledica družinskega prepira.** Pri čevljarju Zadravniku se je sprl sin s svojim očetom. Razjarjeni sin Franc je pograbil samokres in ustrelil očeta v levo stran prsi. Oče se nahaja sedaj v ljubljanski bolnici.

— **Z nožem v trebuh je sunil med preprirom** v gostilni Josip Mencinger iz Ribnice posestnikovega sina Jakoba Gracelja, ki leži težko poškodovan v ljubljanski bolnici.

— **Velika poneverba v blagajni južnega kolodvora v Mariboru.** Zadnje dni je posebna komisija pregledala poslovanje blagajne mariborskega južnega kolodvora. Pri tej priliki se je ugotovilo primanjkljaj v znesku 400.000 dinarjev. Uvedena preiskava je dognala, da je dvigal denar kot predujme za uslužbenca in razne druge izdatke s ponarejenimi pobotnicami blagajniški uradnik Davorin Jenko. Denar je porabil zase. Izročili so ga sodišču.

— **Razne tatvine.** Jerici Šebati iz Ljubljane je bila ukradena zlata damska ura. — V Zgornji Šiški je nekdo ukradel hlapcu Valentinu Taučar srebrno uro z verižico, par hlač, površnik in 2 telovnika v skupni vrednosti 2690 dinarjev. — Izpred gostilne pri »Dalmatincu« je nekdo odpeljal kolo znamke »Waffenrad«, lastnino Alojzija Vetrliha. — Na dvorišču pri »Figovcu« pa iz voza Jakoba Bedenka iz Črnuče dve konjski odeji. — V Kolodvorski ulici je ukradeno kolo Josipu Goljevščku.

— **Umor iz zagrebški klavnic.** Na svečnico sta bila zaposlena mesarska pomočnika Ivan Stiplošek in Maks Prelec s klanjem goveda. Prigodila se je majhna nezgoda, da je padla iz rok Stiploška koža na Prelečovo meso, ki je bilo že čisto. Stiplošek se je opravičil in izjavil, da je pripravljen očistiti meso. Kmalu nato pa se je vrgel nanj Prelec in mu zasadil oster mesarski nož globoko v hrbet. V velikih mukah je Stiplošek kmalu nato izdihnil.

— **Čevlje kupite od domačih tovarn** trdijo Peter Kozina & Co., z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Sokolski vestnik.

— **Sokol v Kranju priredi v soboto 10. t. m. ob 20. uri** v lastnih prostorih svojo običajno maškarko. Sodeluje godba Dravske divizije. Vstop je proti vabilu. Predprodaja vstopnic v trgovini Ferd. Sajovicja. Kdor bi pomotoma ne bil vabljen, naj sporoči društvenemu tajniku.

Dopisi.

— **Iz Krške doline.** Na naslov poštnega ravnateljstva. Kolikor nam je znano, stopi s 1. marcem v veljavo novi, poštni pravilnik. Bilo bi zelo umestno, da se v Krški dolini reorganizirajo nekateri poštni uradi. Kakor se je prestavil v Boštanj že poštni urad Radna, tako bi bilo želeli, da se prestavi poštna urada iz Vidna na Zdole in iz Krške vasi v Cerklje, ker ima prvi poštni urad Krško, drugi pa Brežice tik pred nosom. Sedaj je čas, da se to popravi!

Drobtine.

— **Kako skrbi Amerika za papir.** Ameriško časopisje porabi letno tri milijone sežnjev lesa. Smreke, ki jih sekajo za izdelovanje papirja, rabijo 40 let, preden se jih more podirati. Sedaj so posadili 30.000 kvadratnih milj obsežna neuporabljena zemljišča s smrekami in upajo, da jim v doglednem času ne bo primanjkovalo rotacijskega papirja. Iz dveh milijonov ton papirja, ki se ga v Zedinjenih državah dnevno natiska, bi se v širokosti navadnega časopisa lahko napravil 64 milijonov kilometrov dolg trak. Ta trak bi se lahko 1600krat oval okoli ekvatorja.

— **V svetovni vojni** je padlo in pomrlo — kakor poroča ameriška »Zveza ženskih sodelencev« v vojni preko oceana — 161 ameriških žen in deklet. Največ jih je pokopanih v Franciji, nekaj pa tudi v Sibiriji, Armeniji, Kitajski, na Filipinih in v Angliji.

Mesto simfoničnega koncerta
PLESNI VEČER
ZVEZE GODBENIKOV
4./II.
V VSEH PROSTORIH »UNIONA«.

— **Ubegli carjevič.** V Kolomaji se je v nekem hotelu pojavil 17 letni mladenič, ki se je predstavil kot carjevič Aleksej. Začudenim gostom je z veliko vneto pripovedoval o svojem drznem begu od boljševikov. Dejal je, da se naseli v Jugoslavijo. Ko je oblast zoznala za visokega gosta, je poslala na lice mesta policijo, ki pa ubežnega carja ni več našla.

— **Zanimive oporoke.** Včasih se možje ob smrti bridko maščujejo za vse trpljenje, ki so ga jim povzročile boljše polovice za časa skupnega življenja. Neki Američan je napravil sledečo oporoko: »Draga soproga! Vsako nedeljo si me mučila z različnimi željami, ki so

naju vodile po veselicih, plesih in karnavah. Zapuščam ti vsled tega 25 frankov tedenske rente, ki pa je smeš dvigniti samo ob ponedeljkih. Ker vem, da boš med tednom vse potrošila, sem prepričan, da boš imela ob nedeljah iste občutke, kot sem jih imel jaz.« Drugače je kaznoval svojo ženo neki Američan. Zapustil je svoji mladi vdovi polmilion milijon dolarjev. Določil pa je, da mora plačati 1000 dolarjev vselej, kadar bo šla brez pajčolana na cesto, vselej kadar bo plesala, ali s kom koketirala. »Prepričan sem«, tako je končal, »da ne boš imela čez eno leto ničesar več.«

Gospodarstvo.

FINANČNA KRIZA BUŠTEHRAD-SKE ŽELEZNICE.

Veliko pozornost je vzbudil zlasti na Češkoslovaškem in v Avstriji opasni položaj, v katerega je po vojni zabredla Buštehadska železnica. Ta železnica je privatno podjetje in veže Prago preko Kladna s Hebom ter meri z vsemi stranskimi progami vred okoli 422 kilometrov ter obstoja že približno 70 let. Podjetje je do konca vojne vedno dobro uspevalo in izplačevalo delničarjem ves čas zadovoljive dividende. Le pred dobrimi 50 leti je bila železnica primorana, za kratko dobo ustaviti izplačevanje dividend. Sicer pa se je splošno smatralo, da je Buštehadska železnica eno najbolje fundiranih in najrentabilnejših železniških podjetij.

Povojne razmere in pa gospodarska kriza v Češkoslovaški so povzročile pri do tedaj rentabilnem podjetju občutne izgube. Rudarska stavka v Falknovskem revirju je povzročila podjetju okroglo 9 milijonov čk škode. Od avgusta 1921 dalje pa so povzročile vedno hujše valutne diference, da so začeli izostajati premogovni transporti v Nemčijo in Avstrijo, čigar posledica je bil vedno večji deficit.

Podjetje je napejalo vse sile, da ta vedno naraščajoči deficit po možnosti zmanjša, ako že ni mogoče izdatkov izenačiti s prejemki. Tem prizadevanjem se je sicer posrečilo, zmanjšati izdatke za stvarne dobave itd. v mesci januar do oktobra 1922 za približno 20 odstotkov, t. j. 19 milijonov čk. Nemo-goče pa je bilo, zmanjšati izdatke za personal, kakor so to lahko storila druga industrijska podjetja.

Buštehadska železnica je zaposlovala koncem leta 1920 skupno 9.976 oseb, in sicer 1394 uradnikov, 121 aspirantov, 776 poduradnikov, 2836 slug, 1249 profesionalistov in 3601 delavec. Ker železnica ni mogla skriti svojega obrata na 3 do 4 dni v tednu in ker je bilo v interesu dobre in sigurne prometne in komercialne službe možno, reducirati le 4 % uslužbencev, so ostali izdatki za osebje naravno vedno isti, oziroma so celo rasti v zvezi s draginjo, dočim so se dohodki iz zgoraj navedenih razlogov manjšali. Nesorazmerje je postajalo vedno večje, tako da je porabilo podjetje v zadnjih šestih mescih vse dohodke izključno za kritje plač osebja, dočim so ostali izdatki za stvarne dobave nepokriti.

Ker vse intervencije družbe pri vladni v svrhu odpomoci niso imele nobenega uspeha, je krilo podjetje svoj primanjkljaj z krediti pri praški Živnostenski banki in Splošnem zemljiškokreditnem zavodu na Dunaju, ki sta najbolj zainteresirani denarni podjetji na tej železnici. Sedaj pa sta ta dva denarna zavoda izjavila, da ne moreta Buštehadske železnice dovoliti nobenega kredita več, ker jima železnica dolguje že toliko vsoto, kakor znaša delniška glavnica družbe.

S tem je prišla železnica v stiske, iz katerih si ni mogla pomagati drugače, kakor da je vodstvo odredilo, da se izplačajo plače itd., sploh vsi prejemki osebja, ki bi se imeli izplačati od 1. januarja do 15. februarja t. l., samo do polovice zneska. Ravnateljstvo v svoji okrožnici sicer zagotavlja, da bo povzelo vse korake, da se omogoči izplačilo druge polovice prejemkov, omenja pa, da ni izključeno, da se izplačevanje prejemkov koncem marca še bolj omeji, ako se ne bi našlo odpomoci iz finančne krize, v katero je podjetje brez lastne krivde zabredlo.

Upravni svet Buštehadske železnice se sicer trudi še naprej, da najde primeren izhod iz tega položaja ter skuša doseči pri vladni pogajanju v tej smeri. Za železnico bi bilo seveda najbolje, ako jo prevzame država, kar pa ni prav verjetno, da se zgodi. Češkoslovaški železniški minister Stribrny je namreč odločno proti podržavljenju, ker je imela češkoslovaška vlada že s podržavljenjem železnice Ustje — Teplice veliko škodo in železniški minister je odločno proti temu, da se proračun še bolj obremenjuje s podržavljenjem te železnice, kajti njen deficit za leto 1921 znaša 20.329.363 čk in za lansko leto, za katerega račun sicer še niso sklenjeni, najmanj celo 57.452.000 čk. O podržavljenju železnice bo mogoče govoriti po izjavi ministra Stribrnyja, ki te dni, ko boča delavci pripravljati

doprinesiti za to tudi največje žrtve. Ustavitve obratovanja pa se — tudi po izjavi ministra — ni bati, ker bi v takem slučaju povzelo državni generalni inspektorat vse mere, da se ta važna železnica vzdrži v obratovanju. V ostalem pa bi bilo vodstvo železnice zadovoljno tudi s tem, da prevzame država železnico sama v svojo upravo.

Na vsak način je ta pojav nad vse zanimiv in značilen za sedanje razmere, ker se do sedaj še ni nikoli zgodilo, da bi bila tako važna železnica prisiljena, reducirati svojemu osebju plačo do polovice.

INDUSTRIJA.

— **Pridelek sladkorne pese.** Pridelek sladkorne pese v Jugoslaviji znaša 26.000 vagonov. Iz te pese se lahko producira samo 3200 vagonov sladkorja, to je komaj polovica domače potrebe, drugo je treba kriti z uvozom iz inozemstva.

— **Produkcija suhomesnih proizvodov na Češkoslovaškem.** Na Češkem se v kratkem osnuje akcijska družba, ki bo zgradila tovarno za izdelovanje ogrske salame. Tovarna se bo imenovala »Emka« in bo imela 5 milijonov čk kapitala.

— **Ameriška produkcija petroleja** je znašala v l. 1922 550 milijonov buradov, to je za 20 milijonov bur. več kot lansko leto.

— **Združenje lesnih velepodjetij.** Na Dunaju se vrše pogajanja med zastopniki galicijskih, rumunskih in bosanskih lesnih velepodjetij v svrhu ustanovitve družbe za prodajo lesa, kakršna je obstajala.

— **Bankerot velike tržaške trdnice.** Iz Rima poročajo: Tekstilna trdnica Hacker in Comp. v Trstu je prijavila insolventnost. Pasiva znašajo 8 milijonov lir, aktiva jedva 800.000 lir.

— **Najdišče platina v Braziliji.** V državi Parahyba v severni Braziliji so odkrili platinske rudnike. Strokovnjaki so mnenja, da se nahajajo tam velike množine te rude. Kakor znano, je do danes zalagala svet s to dragoceno kovino edinele Rusija.

— **Svetovna produkcija jekla in železa** leta 1922 je dosegla produkcija železa 49.79 milijonov ton, medtem ko se je produciral 1. 1921 je 34.7 milijonov ton in sicer se je produkcija zvišala v vseh državah. Producirale so Zedinjene države 26.5 ton (proti 16.5 leta 1921); Angleška 4.9 (proti 2.0); Francija 4.9 (proti 3.0); Nemčija 6.5 (proti 6.1); Belgija 1.6 (proti 0.9); Luksemburg 1.6 (proti 1.0). Vendar je produkcija v primeri z ono iz l. 1920 (59.9) za 9 milijonov ton in proti oni iz l. 1913 za celih 27 milijonov ton manjša. Tudi produkcija jekla z 61 milijoni ton je večja kot ona iz l. 1921 (41.9), vendar pa manjša kot l. 1920 (67.1) in za 13.6 milijonov manjša od produkcije iz l. 1913 (74.6). Največjo produkcijo zaznamujejo Zedinjene države (33.8 mil. t.), nato pride Nemčija (9), Anglija (5) in Francija (4).

TRGOVINA.

— **Trgovska pogodba med Švico in Italijo** je bila te dni v Curihu ratificirana in stopi 20. t. m. v veljavo.

— **Izvoz svinj iz Madžarske.** Madžarsko finančno ministrstvo je dovolilo izvoz 3000 svinj v Češkoslovaško, Avstrijo in Nemčijo. Ker bi ta izvoz zelo vplival na domačo ceno, so vložili madžarski tovarnarji salame pri ministrstvu protest.

PROMET.

— **Železniški park raste.** Minulega tedna je prejelo ministrstvo saobračaja na račun reparacij iz Nemčije 35 lokomotiv, 80 širokotirnih in 30 ozkotirnih vagonov.

— **Neprilike avstrijskega lesnega izvoza.** Vsled zasedbe Poruhra po Francozih prestat ves izvoz avstrijskega lesa v to ozemlje. Obenem je postal nemogoč tudi izvoz lesa iz Avstrije na Holandsko vsled francoskih odredb glede prometa po Renu. Radi tega je poslala holandska vlada v Pariz noto, v kateri zahteva prost promet po Renu. Vključno obšutno zmanjšana izvoza v Avstriji ni opaziti nikakega padanja lesnih cen, ki se gibljejo med 18 in 20 zlatih kron za kubični meter.

— **Znižanje železniškega tarifa za prevoz živil** v Madžarski. V madžar-

skem trgovinskem ministrstvu se vrše pogajanja za znižanje železniškega tarifa za prevoz živil za 50 odstotkov.

DENARSTVO.

— **Podatki o stanju zahtev po dinarju v inozemstvu.** Generalni inspektorat finančnega ministrstva poziva ponovno vse pooblaščenec denarne zavode, da mu najkasneje do 5. februarja dopošljejo podatke o stanju zahtev po dinarju v inozemstvu z dnem 1. t. m.

— **Zavarovalne pogodbe in obrezovanje denarja v Avstriji.** Avstrijske zavarovalnice so pozvale svoje zavarovalce, ki so še iz predvojne dobe zavarovani za male zneske, da prilagodijo svojo zavarovalnino sedanjim razmeram ali pa da razveljavijo zavarovalne pogodbe. Vzrok temu pozivu je dejstvo, da stane vsled ogromnega padca vrednosti denarja v Avstriji poštnina več, kakor pa poslana premija. Predvojni zavarovalci, ki so plačevali zavarovalnino v zlatih kronah, trpijo vsled sedanjih razmer ogromno škodo.

Justifikacija.

Praška »Bohemia« je objavila sledečo strašno obtožbo zoper smrtno kazen:

»Nikdo ne ve, kaj je strašnejše: justifikacija ali krvoločnost druhal, ki je včeraj jurišala na predsedstvo sodišča, kjer so se izdajale vstopnice za pristop na morišče. Danes jutraj — pred pol 8. uro — se je gnetlo pred poslopjem sodišča 500—600 ljudi, ki so čakali na poročilo: »Sedaj visi, njegov obraz je nabrekli...«

Orodja srednjega veka so bila postavljena na majhnem, mračnem dvorišču sodnega poslopja. Med dvema akacijama so stala vešala, levo pred njim so se postavili sodniki in zagovorniki, desno novinarji. Ostali prostor je zavela publika.

Nato je prišel nadzornik Chroust ter je začel pripovedovati, kako je delikvent Kolinsky preživel zadnjo noč. »Slovo od njegove matere je bilo gotovo strašnejše nego bo usmrtitev.« Kolinsky je baje venomer klical: »Odpusti mi, mati, odpusti...« — »Moli za me, mati!« Potem je pokleknil, ji poljubljil roke. Mati mu je jokaje odgovorila: »Molila bom za tebe, saj sem ti že davno odpustila.« Mater so odvedli pazniki. V celici mu je pustila sv. pismo. — Zvečer je obiskal Kolinskega njegov zagovornik, dr. Stern. Obsojenec ga je zaprosil, naj v njegovem imenu naslovi na predsednika republike prošnjo, da se materi pomaga iz bede. Za večerjo si je naročil guljaš in pizensko pivo. Ob 10. zvečer je prosil nadzornika Chrousta, naj mu dela družbo. Utrujen od kvartanja sta si pričela pripovedovati vojne doživljaje. O svojem zločinu je govoril samo enkrat; Ledeckega da ni hotel umoriti. Proti pol 3. uri je zaspal za pol ure. Ko se je prebudil, je prosil za potico, vino in črno kavo. Dali so mu, kar je želel. Svoje razburjenosti pa nikakor ni mogel več prikriti. Pazniku je rekel: »Sedaj ne bo več dolgo trajalo.« Zjutraj ga je obiskal župnik Prohaska. Nato se je poslednji krat poslovil od matere.

Točno ob 8. uri zjutraj je odvedel rabelj Kolinskega na dvorišče. Kolinsky bled in utrujen, je imel ognjeni zelen vojaški plašč. S cigareto v roki je stopil trdnih korakov pred predsednika koz. sodišča, Vondračka, se priklonil ter napol tiho rekel: »Prosim vas, sporočite predsedniku republike mojo zahvalo za pomilostitev brata in ker mi je olajšal usodo. To je moje odrešenje. Predsednik Masaryk naj še dolgo vlada.« — Potem je stopil pred vešala. — Medtem, ko sta mu pomočnika zvezala nogi, se je skušal smehljati, toda razburjenost mu je popačila obraz. Rabelj mu je vzel cigareto iz ust. »Pozdravite vse znance.« To so bile zadnje besede. Par minut pozneje je javil rabelj: »Justifikacija je izvršena.«

Pet minut je gledala dvestoglavna množica to strašno sliko; odkritih glav. Profesor Slavik je stopil k vešalu, potipal žilo obsojenčeve ter rekel: »Smrt je ravnokar nastopila.« To je bilo v sedmi minuti po obešenju. Sodnijski zdravnik je v razgovoru z novinarji še pripomnil: »Način justifikacije izključuje vsako bolečino...« Množica je ostala še nekaj časa v dvorišču. Delili so letake, v katerih je bil opisan umor. To naj bi služilo v vzgled. Množica, ki je čakala za ozidjem, se je trgala za letake. Mnogi so se čudili, kako neki se more policist pri justifikaciji onesvestiti. Nikdo ne ve, kaj je strašnejše: usmrtitev ali želja, prisostvovati temu strašnemu prizoru.

Ne pozabite Jugoslovenske Matice!

Glavni urednik: Ivan Podraž.
Odgovorni urednik: Milha Gaberšček.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaboriau:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

»Ej,« je odgovoril malomarno, »samo malenost, ki jo lahko konstatiram.«

In vendar bi radi vedeli...« je silil Prosper. »Samo dokaz sem našel, da je bila blagajna pred kratkim precej s silo in v naglici odprta ali zaprta.«

»Iz česa sklepate to?« je vprašal komisar, ki je bil pozoren.

»Tu, gospod komisar, vidite na vratih črto, ki se pričinja pri ključavnici?«

Komisar je vzel agentu povečalno steklo iz rok ter dolgo in pazljivo ogledoval blagajno. Jasno je bilo videti črto, s katero je bil firnež v dolžini do 15 centimetrov od zgoraj navzdol razpraskan.

»Črto pač vidim,« je pripomnil komisar, »toda kaj naj to pomeni? Kaj naj dokaže?«

»Ničesar, kakor sem ravno rekel,« je odgovoril Fauverlot.

To je rekel Fauverlot, v resnici pa je mislil drugače. Ta brez dvoma popolnoma sveža črta je imela za nje pomen, ki ga drugi niso poznali. V tem je videl potrdilo svojih domnevanj ter je bil mnenja, če bi bil vzel blagajnik tudi milijone, da mu ni bilo treba hiteti. Bankir pa, ki je prišel po noči, da sluga ne zbudi, po prstih dol, da oropa svojo lastno blagajno, je imel tisoč vzrokov, da se je tresel in hitel, tako da je hitro iz ključavnice potegnjeni ključ zdrknil in opraskal firnež.

Ker je detektiv sklenil, da sam razvozlja to zadevo, je moral prikriti svoje misli. Tudi o sestanku med Prosperjem in Madelajno je previdno molčal.

Se več, kolikor je mogel se je trudil, da bi se stvar s ključem pozabila.

»Moje mnenje je,« je rekel policijskemu komisarju, »da ni mogel priti sem noter noben tujec. Blagajna je popolnoma nepoškodovana. Čumbov ni nihče sumljivo prestavljal. Trdim, da pri ključavnici ni nihče poskušal s silo s kakim orodjem, niti ne z zobotrebem. Oni, ki so blagajno odprli, so poznali besedo in so imeli ključ.«

Odločna izjava kot spretnega znanega moza je pretrgala neodločenost policijskega komisarja:

»Stvar je končana, samo z gospodom Fauverlotom bi rad še govoril.«

»Kakor vam drago, gospod komisar.«

Prosper je razumel, kaj to pomeni ter položil namenoma klobuk na mizo, kakor da hoče s tem

pokazati, da ne odide, in je stopil v pisarno pred blagajno.

Tudi Fanferlot je stopil ven; vendar je imel policijski komisar časa, da mu je dal znak, katerega drugi niso opazili.

Ta znak je pomenil: »Odgovoren si mi za onega.«

Detektivu ni bilo treba takega znaka, da strogo pazi in pazno opazuje. Preveč neodločna je bila njegova sumnja in prevelik njegov pohlep po uspehu, da bi bil mogel izpustiti Prosperja toliko izpred oči, da bi ga ne bil mogel več opazovati.

Ko je sledil blagajniku v pisarno, si je izbral v ozadju v temi klop, udobno sedel, se obračal in oziral, celo zdehalo se mu je, kakor da mu hočejo čeljusti skočiti iz členkov, in končno je zatisnil oči.

Prosper je sedel na mizo nekega uradnika, ki ravno ni bil navzoč. Drugi bi bili le preradi zvedeli uspeh preiskave, silna radovednost se jim je zrcalila v očeh, vprašati se pa niso upali.

Končno pa je mali Cavaillon, ki se je bil prej zvazel za Prosperja, ni mogel vzdržati več.

»No?« se je ojunčil ter vprašal.

Prosper je skomignil z ramenj. »Ničesar ne vedo,« je rekel.

Nastavljeni so z začudenjem zapazili, da je bil blagajnik zopet kakor prej visok, mrzel in nedostopen kakor prej, s čimer si je bil nakopal že toliko sovražnikov v hiši.

Ali je bila to zavest nedolžnosti, gotovost, da se mu ni bati kazni? Ali je bila to brezbriznost napram izidu?

Njegova razburjenost, ker so ga vsi pomilovali, se je zrcalila samo še v veliki blodoti, v temni črti pod rdečimi očmi in v razmršenih lasih, ki so bili vlažni od mrzlega pota, ki ga je obil.

Tujec, ki bi bil vstopil, ne bi mogel nikakor misliti, da je mladi mož, ki je sedel tu ter se mehanično igral s svinčnikom, osumljen tatvine in da ga v kratkem aretirajo.

Toda kmalu je prenehal igrati se s svinčnikom. Vzel je kos papirja ter napisal hitro nekaj vrst.

»Tako, tako!« si je mislil Fanferlot, »veverica, čegar posluh in vid sta bila kljub trdnemu spanju izredno dobra,« tako, tako! Le na papir s svojimi malimi tajnostmi; »bomo vsaj kmalu imeli v rokah nekaj gotovega.«

Ko je bil Prosper zaključil malo pismo, ga je zložil, hitro se je ozrl na detektiva, ki je še vedno nepremično sedel in spal, ter vrgel pismo malemu Cavaillonu z eno samo besedo:

»Gipsy!«

Vse to je storil tako hladnokrvno in spretno, da se je Fanferlot kot strokovnjak začudil, da ga je to celo nekoliko prenesetilo in zmedlo.

»Vraga!« si je mislil, »za nedolžnega človeka mi ima moj mladi mož močnejše živce, kakor mnogo mojih starih znancev. Kaj vse stori vzgoja!«

V resnici je moral imeti Prosper, pa naj je bil kriv ali nedolžen, zelo veliko energijo, da se je mogel kazati tako mirnega in da si je ohranil prisotnost duha; saj se je vendar odstranil v tem trenutku odločala njegova usoda, njegova prihodnost, se je odločalo v njegovi časti in o njegovem življenju. In bil je šele trideset let star!...

Predno se je policijski komisar odločil nastopiti, se mu je zdelo potrebno, da sporoči gospodu Fauverlotu svoj namen, bodisi iz naravnega čuta spoštovanja ali v upanju, da bo mogel dobiti v osebnem razgovoru kako oporo za nadaljnje postopanje.

»Ni dvoma, gospod Fauverlot,« je rekel, ko sta bila sama; »ta mladi mož vas je okradel. Zamudil bi svojo dolžnost, če bi si ne zagotovil sedaj njegove osebe; državni pravdnik ga pozneje izpusti ali pa obdrži v zaporu.«

Zdelo se je, da je napravila ta izjava izredno globok vtisk na bankirja.

»Uhogi Prosper!« je mrmral.

Ker je videl komisarijevo začudenje, je dostavil:

»Do danes sem trdno zaupal v njegovo poštenost; brez obotavljanja bi mu bil poveril svoje premoženje. Skoraj pokleknil sem pred njega, da bi iztisnil iz njega priznanje zmote in sem mu obljubil, da vse pozabim. Toda ni se dal ganiti. Rad sem ga imel in še sedaj, kljub skrbem in ponižanju, ki jih vidim, da prihajajo, ga ne morem sovražiti.«

Komisar ga očitno ni razumel.

»Kako to?« je vprašal, »kako ponižanje?«

»Kaj, gospod komisar,« je vprašal Fauverlot, »ali ni pravica za vse enaka? Ali sledi iz dejstva, da sem jaz šef te hiše in on je nastavljenec, da mu

morajo verjeti na besedo? Zakaj bi se ne bil sam okradel? Saj se je to že zgodilo. Če bodo zahtevali od mene dokazov, bom moral dati sodniku natančen vpogled v svoje poslovanje ter mu bom moral razodeti tajnost in mehanizem svojih podvzetij.«

»Mogoče, da bodo zahtevali od vas nekaj pojasnil, toda vaša znana častivrednost in poštenost...«

»Moj bog, tudi on je bil pošten! Na koga bi bil padel danes ali jutri sum, če bi ne bil mogel takoj preskrbeti stotisoč tolarjev? Na koga bi padel sum, če bi ne bil mogel dokazati, da presega moja aktivna moja pasiva za najmanj tri milijone?«

Za vsakega poštenjaka je misel, možnost, le senca sumnje velika pekoča rana; bankir je trpel, to se ni dalo prikriti.

»Pomirite se, gospod Fauverlot,« je rekel komisar, »v manj kakor osmih dneh zbere sodišče dokaze, da konstatira krivdo nesrečnega. Pokličite ga sedaj zopet noter!«

Spremljan od Fanferlota, ki so ga bili komaj zbudili, je vstopil Prosper. Ne da bi bil trenil, navidezno popolnoma brezbrizhen, je Prosper poslušal napoved aretacije.

Odgovoril je kratko in brez naglase: »Prisegam, da sem nedolžen.«

Mnogo bolj razburjen kakor njegov blagajnik, je storil Fauverlot zadnji poskus: »Se je čas, draži moj; premislite si vendar, za božjo voljo.«

Prosper je bil videti, kakor da ga ne sliši. Potegnili je iz žepa majhen ključ, ki ga je položil na kamin z besedami:

»Tu, gospod Fauverlot, je ključ do vaše blagajne. Ur... da svoj čas spoznate, da vam nisem ničesar vzel; upam pa, da se to ne zgodi prepozno.«

Ko so vsi molčali, je nadaljeval:

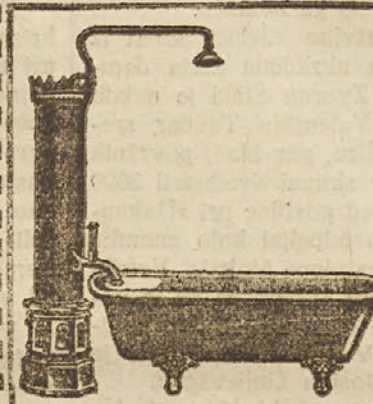
(Dalje sledi.)

Oblastv. konc. zavod za vse vrste vodo-vodnih in drugih inštalacij

Izvrševanje vseh vrst inštalacijskih, kotlarskih in kleparških del. Košice za štedilnike, pralnice itd.

Konkarni cenzil

Prod. zadr. kleparj. inštalaterjev, kotlarjev itd.: Ljubljana, Kolodvorska ul. 28.

Josipina Arce

zasebnica

danes ponoči po kratki mučni bolezni, v starosti 80 let, boguudano premenula.

Pogreb nepozabne bo v ponedeljek, dne 5. t. m. ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti Breg št. 8 na pokopališče k sv. Križu.

Ljubljana, dne 3. februarja 1923.

„KORANIT“

zajamčeno pravi asbest-škrlj za kritje streh.

Ne premoči! Ne potebel!

Prot. ognju in viharju popolnoma sigurno. Neomejeno trpežn.

Tehta na 1 m² = 12 kg.

Cenik in proračun pošlje

Fran Hočevar

Ziravnica (Mostje) Gor.

Gradbeno podjetje ing. Dukić

in drug

Ljubljana

Bohoričeva ulica 20

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

I. JAX & SIN

LJUBLJANA

Gospodstvska cesta

prilagojena svojo tovarno zalogo:

Pisalni stroji „ADLER“

šivalnih strojev za rodbino in obrt.

Vozna kolesa

štyria, Dürkopp, Orožno kolo (Waffenrad).

Ceniki zastoni in franko.

: Za leto 1923 :

Žepna koledarja

v dveh lično izdelanih oblikah 12x7 in 6x4 cm se dobijo po vseh knjigarnah in trgovinah s papirjem.

Koledarja sta lično vezana in tiskana na dobro limenem papirju. Naročnej se jih direktno pri

Zvezni tiskarni in knjigarni v Ljubljani,

Wolfova ulica št. 1.

Zbirka opernih in operetnih tekstov.

Izšli so sledeči zvezki:

Stev. 1. Tajnost.

„ 2. Jenufa.

„ 3. Seviljski brivec.

„ 4. Gorenjski slavček.

„ 5. Mefistofeles.

„ 6. Prodana nevesta.

„ 7. Nižava.

„ 8. Vrag in Katra.

Izdala in založila

„Zvezna tiskarna in knjigarna“

v Ljubljani, Wolfova ul. 1.

Vsak zvezek stane 3 Din.

INKASANTA in POTNIKA

agilnega, izvežbanega, poštenega in vestnega, s spricevali, ki že po možnosti zastopa večjo, dobro upeljano industrijsko tvrdko,

sprejme

trgovsko podjetje. — Ponudbe pod: „Vsestransko agilen“ na

Oglasni zavod: JOSO ZORMAN,

LJUBLJANA, Gledališka ulica št. 2. — Telefon št. 231.

Oglasi

v dnevniku „JUTRANJE NOVOSTI“ bodo dosegli največje uspehe. Upeljali bomo tudi takozvane

MALE OGLASE

po kolikor mogoče najnižji ceni, da jih bode vsakdo lahko naročil.

Časopise, knjige, brošure, tiskovine za urade, občine kakor vsa druga v tiskarsko stroko spadajoča dela izvršuje po zmernih cenah lično in točno

Zvezna tiskarna in knjigarna

v Ljubljani, Wolfova ulica 1.

Urejena je tudi za tisk glasbenih del (sekirice, note).

Pisma, račune, kuverte, vizitke

in vse za trgovino in obrt potrebne tiskovine izvršuje lično in poceni

Zvezna tiskarna in knjigarna

v Ljubljani, Wolfova ulica 1.

Beležni koledar 1923.

Dohva se v Zvezni tiskarni v Ljubljani.

Oddelek za dame

P. Magdić, Ljubljana

Oddelek za gospode